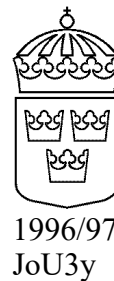

Jordbruksutskottets yttrande

1996/97:JoU3y

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1996

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 10 april 1997 berett övriga utskott, däribland jordbruksutskottet, tillfälle att avge yttrande över skrivelse 1996/97:80 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1996 jämte motioner.

Jordbruksutskottet behandlar i sitt yttrande miljöfrågornas behandling i regeringskonferensen, vissa allmänna miljöfrågor inom EU samt ett antal motioner rörande djurhälsa och djurmiljö. Sammanlagt behandlas 11 motionsyrkanden i följdmotioner till skrivelsen och 8 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1996.

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 1996. Skrivelsen behandlar Europeiska unionens övergripande utveckling, det ekonomiska och sociala samarbetet, unionens förbindelser med omvärlden, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner, svenska språket och rekrytering av svenskar.

I skrivelsen anförts att EU:s miljöpolitik skall bidra till att bevara, skydda och förbättra miljön, skydda människors hälsa, utnyttja naturresurserna varsam och rationellt samt främja åtgärder på internationell nivå. Miljöfrågorna har funnits på gemenskapens dagordning sedan 1972 då det första handlingsprogrammet för miljön antogs. Romfördraget kom att omfatta skyddet för miljön först genom den europeiska enhetsakten 1987. Formerna för den gemensamma miljöpolitiken utvecklades ytterligare när Unionsfördraget trädde i kraft år 1993.

Under 1996 har hållits fyra miljöministerrådsmöten. Vidare arrangerades i juli ett informellt ministermöte om avfallsfrågor. En rad viktiga frågor har varit föremål för diskussion och beslut under året.

Såvitt avser jordbruksutskottets beredningsområde innehåller skrivelsen redogörelser för EU-samarbetet inom jordbruk, livsmedel, fiske och miljö.

Under huvudrubriken Miljö redovisar regeringen utvecklingen på de av Sverige prioriterade områdena. Redovisningen omfattar bl.a. förurning och klimatpåverkan, kemikalier och bekämpningsmedel, kretsloppsanpassning och biologisk mångfald och naturvård.

Motioner med anledning av skrivelsen

1996/97:U10 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall återkomma till riksdagen med skrivelse med förslag på strategi för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen och att dessa frågor skall redovisas i kommande skrivelser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen för att EU:s uttalade målsättning om att djurförsöken skall minska med 50 % också omsätts i praktiken,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen för att EU:s beslut om att förbjuda kosmetikatester på djur och försäljning av djurtestad kosmetika införs den 1 juni 2000.

1996/97:U12 av Bodil Francke Ohlsson m.fl. (mp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att miljöfrågorna i EU får en större tyngd och avgörande betydelse inom EU:s alla politikområden.

1996/97:U13 av Birgitta Gidblom (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall återkomma till riksdagen med en skrivelse med förslag på strategi för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen för att EU:s uttalade målsättning om att djurförsöken skall minska med 50 % också omsätts i praktiken,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen så att EU:s beslut om att förbjuda kosmetikatester på djur och försäljning av djurtestad kosmetika införs den 1 juni 2000.

1996/97:U14 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett ökat samarbete för att bekämpa miljöförstörelsen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förstärkt subsidiaritetsprincip,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av reformer för att möjliggöra östutvidgningen.

1996/97:U15 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen av EU:s tre pelare.

1996/97:U510 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen uppdrar åt regeringen att aktivt verka för att införliva "Animal welfare" i EU:s grundfördrag under konferensen.

1996/97:U515 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska gruppen i Europaparlamentet aktivt skall verka för att rådets förslag att dra in EU:s stöd till miljöorganisationer förkastas,

36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att EU måste få ett miljövänligare energifördrag,

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att djurskyddskraven inom EU kraftigt måste förbättras.

1996/97:Jo729 av Eva Eriksson m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att EU:s miljöprogram skall göras rättsligt bindande.

1996/97:Jo759 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att regeringen arbetar för att EU genom majoritetsbeslut kan införa en gemensam lägsta koldioxidavgift för medlemsländerna.

1996/97:Jo794 av Hanna Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bevisföringen skall vara omvänd om ett land anmäler hårdare miljökrav till kommissionen, dvs. att kommissionen då måste invända mot de hårdare kraven,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall bidra till att EU:s program för att stödja utvecklingen i Östeuropa främjar utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Utskottet

Miljö- och djurskyddsfrågor i konferensen

Skrivelsen

I regeringens skrivelse 1995/96:30 EU:s konferens 1996 konstateras att miljöfrågorna bör prioriteras av Sverige. Dessa frågor har under 1996 diskuterats på chefsförhandlarnivå vid fyra tillfällen.

Sverige lade i september fram ett eget förslag till ändringar i fördragen. Sverige lade fram förslag till fördragsändringar rörande sysselsättning, miljö, öppenhet och jämställdhet. På miljöområdet inriktas förslagen på fyra viktiga frågor, nämligen hållbar utveckling, som anges som ett grundläggande mål för gemenskapen. Vidare föreslås särskilda miljömål införas för viktiga politikområden (jordbruk, transporter, transportnät) och substitutionsprincipen anges som ett mål för gemenskapens miljöpolitik. Slutligen hävdas att förhållandet mellan miljöregler och den inre marknaden klarläggs, bl.a. när

det gäller rätten att tillämpa strängare krav i fall då det finns harmoniserade EG-regler.

Regeringen anför i den nu framlagda skrivelsen att flertalet av de svenska förslagen återspeglas mer eller mindre fullständigt i det irländska utkastet till fördragstext, som lades fram för Europeiska rådet i december efter årets förhandlingar. Liknande förslag har lagts fram av andra medlemsstater. Inför de fortsatta förhandlingarna kan således konstateras att diskussionerna hittills har klarlagt att miljöfrågorna kommer att spela en viktig roll på dagordningen för konferensen.

I EU:s regeringskonferens har Sverige drivit frågan om ett förstärkt djurskydd. Den svenska ståndpunkten är att fördragstexten bör ändras så att djur inte skall betraktas som ”varor” utan som levande varelser.

Motionerna

I motion U12 (mp) anføres att Sverige bör verka för att miljöfrågorna i EU får en större tyngd och avgörande betydelse inom EU:s alla politikområden (yrkande 4). De grundläggande målen för unionens verksamhet är solidaritet, fred, säkerhet samt sociala och ekonomiska framsteg. Sverige borde arbeta för att miljön läggs till som ett femte grundläggande mål. Sverige bör verka för att en miljöpolicy tas fram i EU:s utvecklingssamarbete.

I motion U14 (fp) påtalas behovet av ett ökat samarbete för att bekämpa miljöförstöringen (yrkande 1). Det bör vara en prioriterad uppgift för Sverige att, genom medlemskapet i EU, verka för att utveckla den gemensamma lagstiftningen med skärpta miniregler och miljöavgifter.

I motion U15 (kd) anføres om utvecklingen av EU:s tre pelare att de svenska förslagen om att införa bestämmelser om miljöskydds krav i vissa sektorer och att tillåta medlemsstater att införa strängare nationella miljöbestämmelser inte har beaktats i det irländska utkastet till nytt fördrag annat än i en kommentar (yrkande 4). Nya miljöavgifter bör beslutas med kvalificerad majoritet.

I motion U510 (mp) anføres att regeringen aktivt bör verka för att införliva ”Animal welfare” i EU:s grundfördrag under regeringskonferensen. Enligt Romfördraget definieras djur som varor eller jordbruksprodukter och inte som levande, kännande varelser. Flera länder vid sidan av Sverige har under regeringskonferensen väckt frågan om att Romfördraget ändras så att djurskydd inkorporeras.

I motion Jo729 (fp) yrkas att EU:s miljöprogram skall göras rättsligt bindande (yrkande 5). Det femte miljöhandlingsprogrammet innebär att miljöhänsyn skall finnas med vid alla politiska beslut inom unionen. Det slås bl.a. fast att EU skall sträva mot en långsiktigt hållbar utveckling. Miljöhandlingsprogrammen är inte juridiskt bindande, utan betraktas som politiska avsiktsförklaringar för unionens och medlemsländernas agerande. Det finns anledning att se över möjligheterna att göra programmen till mer av rättsligt bindande instrument. I motion Jo759 (fp) framhålls vikten av att regeringen arbetar för att EU genom majoritetsbeslut kan införa en gemensam lägsta koldioxidavgift för medlemsländerna (yrkande 7).

I motion Jo794 (v) yrkas tillkännagivande om att bevisföringen skall vara omvänd om ett land anmäler hårdare miljökrav till kommissionen, dvs. att kommissionen då måste invända mot de hårdare kraven (yrkande 7). Kommissionen måste i så fall gå till domstolen för att försöka hindra dem. Domstolen skall behandla frågan utifrån dess miljö- och konsumentaspekt, inte utifrån varornas rörlighet.

Utskottets överväganden

Riksdagen uttalade vid behandlingen av regeringens skrivelse 1995/96:30 EU:s regeringskonferens 1996 att ett övergripande svenskt mål är att Sverige inte skall behöva sänka sin miljöstandard samt att vi skall vara drivande i EU:s miljöpolitik så att nya miljöregler sätts på en så hög skyddsnivå som möjligt (1995/96:UU13 s. 75). Miljöreglerna bör i huvudsak vara minimibestämmelser som ger länder möjlighet att gå före i miljöpolitiken. Jordbruksutskottet anförde beträffande den s.k. miljögarantin i artikel 100a punkt 4 att artikeln är av grundläggande betydelse när det gäller möjligheten för enskilda medlemsländer att gå före i miljöarbetet och införa eller bibehålla strängare nationella regler. Artikeln bör därför ses över med en klar inriktning mot att miljöintresset får en starkare ställning och att enskilda länders möjligheter till nationella och mer långtgående regler utökas.

I riksdagsbeslutet om EU:s regeringskonferens anfördes vidare att regeringen skall verka för att principen om hållbar utveckling införs i fördragstexten (1995/96:UU13 s. 20 och 74).

Sverige lade i september 1996 fram ett eget förslag till ändringar i fördragen. Förslagen inriktas på fyra viktiga frågor. Hållbar utveckling anges som ett grundläggande mål för gemenskapen. Särskilda miljömål införs för viktiga politikområden (jordbruk, transporter, transportnät) och substitutionsprincipen anges som ett mål för gemenskapens miljöpolitik. Förhållandet mellan miljöregler och den inre marknaden klarläggs, bl.a. när det gäller rätten att tillämpa strängare krav i fall då det finns harmoniserade EG-regler.

Regeringen uttalar i den nu aktuella skrivelsen att principen om hållbar utveckling framgår klarare än tidigare av målartiklarna i de utkast till fördragstext som föreligger. Dessa innehåller även förstärkningar i fråga om miljömålen integrering i andra politikområden. Nya texter om miljöns betydelse föreslås också i artikel 100a om harmonisering av bestämmelser inom inre marknadsområdet (a. skr. s. 30). Regeringen anför att flertalet av de svenska förslagen återspeglas mer eller mindre fullständigt i det irländska utkastet till fördragstext, som lades fram för Europeiska rådet i december efter årets förhandlingar.

Utskottet kan för sin del konstatera att det finns en betydande samstämmighet mellan regeringen och motionärerna när det gäller Sveriges strävanden att flytta fram positionerna i EU:s miljöarbete.

Utskottet kan i allt väsentligt instämma i vad som anförs i motion U12 (mp) yrkande 4 om att Sverige bör verka för att miljöfrågorna i EU får en större tyngd och avgörande betydelse inom EU:s alla politikområden. Utskottet delar också den uppfattning som framförs i motion U14 (fp) yrkande 1 att ett ökat samarbete behövs för att bekämpa miljöförstöringen. Regering-

en anför i sin skrivelse i fråga om subsidiariteten, eller närhetsprincipen, att en väl avvägd tillämpning av subsidiaritetsprincipen leder till ett effektivare unionssamarbete genom att beslut fattas på den nivå där de hör hemma. Utskottet instämmer i detta och delar också uppfattningen att försök att i subsidiaritetsens namn till det nationella planet återföra frågor som bäst hantearas på gemenskapsplanet, t.ex. miljösamarbetet, bör avvisas.

Utskottet anser att det bör vara en prioriterad uppgift för Sverige att genom medlemskapet i EU verka för att utveckla den gemensamma lagstiftningen med skärpta minimiregler och miljöavgifter. Detta är också, vilket framgår av vad utskottet tidigare har anfört, ett av målen med Sveriges agerande i de pågående regeringsförhandlingarna. Utskottet utgår från att regeringen också fortsättningsvis kommer att framhålla miljöfrågornas tyngd i regeringskonferensen. Det anförda tillgodoser enligt utskottets bedömning syftet med motionerna U12 (mp) yrkande 4, U14 (fp) yrkande 1 och Jo759 (fp) yrkande 7. Med det anförda avstyrks även motion U15 (kd) yrkande 4 såsom huvudsakligen tillgodosedd.

Även motion Jo794 (v) yrkande 7 avstyrks med det anförda och med hänvisning till de ovan refererade riksdagsuttalandena om den s.k. miljögarantin.

I skrivelsen anføres att kommissionen, som år 1992 antog det femte åtgärdsprogrammet på miljöområdet, under året har lämnat en översynsrapport av det femte miljöhandlingsprogrammet samt gett ett förslag till aktionsplan för det fortsatta genomförandet av programmet, KOM (95) 625 slutlig (skr. 1996/97:80 s 150). Syftet med aktionsplanen är att påskynda genomförandet av EU:s femte åtgärdsprogram för miljön. Aktionsplanen delas in i fem prioriterade områden samt övriga frågor som också skall uppmärksammas. Inom de prioriterade områdena görs i sin tur ett antal mer preciserade prioriteringar. De fem prioriterade områdena i aktionsplanen är att öka miljöhänsynen inom andra politikområden, utveckla miljöpolitiska styrmedel, förbättra tillämpningen av miljölagarna, öka medvetenheten om hållbar utveckling samt det internationella samarbetet. I förhandlingarna har Sverige verkat för att aktionsplanen skall kompletteras med tydligare målformuleringar och krav på att resultat skall vara uppnådda inom en viss angiven tidsperiod.

Åtagandena i miljöhandlingsprogrammet är, som anføres i motion Jo729 yrkande 5, inte rättsligt bindande utan betraktas till stor del som politiska avsiktsförklaringar. Utskottet anser det för sin del tveksamt om det är möjligt eller ändamålsenligt att ett program som i huvudsak innehåller målsättningar blir juridiskt bindande för medlemsstaterna. Det får förutsättas att åtagandena vid behov konkretiseras i direktiv eller förordningar. Det framgår av skrivelsen (s. 152) att regeringen arbetar för att föra in principen om hållbar utveckling och andra miljömål i fördragstexten. Enligt utskottets mening är också detta ett led i arbetet på en konkretisering av miljöfrågorna. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo729 (fp) yrkande 5.

Både utrikesutskottet och jordbruksutskottet framhöll vid behandlingen av regeringens skrivelse 1995/96:30 EU:s regeringskonferens 1996 betydelsen av att djurskyddsfrågorna får en mer framträdande ställning inom EU (1995/96:UU13 s. 85). Utrikesutskottet noterade att Storbritanniens regering den 7 februari 1996 aviserat sin avsikt att föreslå ett tillägg till Romfördraget med syftet att förbättra djuromsorgen inom hela gemenskapen.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion U510 att det är angeläget att införliva krav på djurskydd och djurhälsa i Romfördraget. Regeringen anför i den nu behandlade skrivelsen att Sverige har drivit frågan om ett förstärkt djurskydd i EU:s regeringskonferens. Den svenska ståndpunkten är att fördragstexten bör ändras så att djur inte skall betraktas som "varor" utan som levande varelser (skr. 1996/97:80 s. 128). Utskottet förutsätter att regeringen också fortsättningsvis driver djurskyddsfrågorna i förhandlingsarbetet och föreslår att motion U510 (mp) med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga frågor om djurhälsa och djurmiljö m.m. behandlar utskottet i ett följande avsnitt.

Övriga miljö- och jordbruksfrågor

Skrivelsen

I artikel 3b i EG-fördraget, vilken infördes genom Unionsfördraget, återfinns principen om subsidiaritet, eller närhetsprincipen som den i vissa sammanhang kallas (s. 35). En väl avvägd tillämpning av subsidiaritetsprincipen leder till ett effektivare unionssamarbete genom att beslut fattas på den nivå där de hör hemma. Vissa problem behöver hanteras av unionen medan andra bäst behandlas på nationell nivå. Således bör alla åtgärder prövas utifrån subsidiaritetsprincipen. Regeringen anser att det noggrant bör prövas vilka frågor som med fördel kan föras till gemensam eller nationell nivå. Försök att i subsidiaritetsens namn till det nationella planet återföra frågor som bäst hanteras på gemenskapsplanet, t.ex. miljösamarbetet, bör avvisas.

Arbetet inom energiområdet präglades under det italienska ordförandeskapet av ansträngningarna att nå en lösning av frågan om gemensamma regler för en inre marknad för el (elmarknadsdirektivet). Arbetet med uppföljningen av den europeiska energistadgan har förts framåt genom rådets och kommissionens beslut om EU:s ratificering av energistadgefördraget. Efter parlamentets beslut, som väntas i början av år 1997, finns utsikter att fördraget skall träda i kraft under andra halvåret 1997.

EU:s utvidgning har under 1996 prioriterats högt av den svenska regeringen. Regeringen betraktar utvidgningen som en förutsättning för att skapa en europeisk freds- och säkerhetsordning, för att åstadkomma ett enat Europa utan skiljelinjer samt för att stödja reformprocessen i de central- och östeuropeiska länderna (s. 32). Under året har flera arbeten utförts för att belysa frågor som rör konsekvenserna för miljön av EU:s kommande utvidgning (s. 152). Naturvårdsverket anordnade i november ett seminarium med de baltiska staterna om EU-tillnärmningen beträffande miljölagstiftningen. Vidare har Stockholms internationella miljöinstitut (SEI) under året utfört en särskild studie om miljökonsekvenserna av EU-medlemskap för Estland, Lettland, Litauen och Polen.

I motion U14 (fp) påtalas behovet av en förstärkt subsidiaritetsprincip (yrkande 4). EU:s jordbrukspolitik handlar i stor utsträckning om ekonomiskt stöd till olika produkter. Den som betalar pengar till en viss typ av produktion vill förstås veta vad man betalar till.

I motion U515 (kd) yrkas att den svenska gruppen i Europaparlamentet aktivt skall verka för att rådets förslag att dra in EU:s stöd till miljöorganisationer förkastas (yrkande 32). Nyligen har ministerrådet beslutat att dra in EU:s stöd till miljöorganisationer i budgeten för nästa år. Svenska regeringen har ställt sig bakom beslutet. Vidare yrkas att EU måste få ett miljövänligare energifördrag (yrkande 36). EU:s energipolitik bör enligt motionärerna främja energieffektivisering och förnybara energislag, skydda naturresurser samt målmedvetet minska dagens beroende av icke förnybara energislag.

I motion U14 (fp) påtalas behovet av reformer för att möjliggöra östutvidgningen (yrkande 5). Motionärerna är starka anhängare av en avreglering av den gemensamma jordbrukspolitik, både i sig och för att underlätta för länderna i Central- och Östeuropa att bli medlemmar.

I motion Jo794 (v) anförs att Sverige skall bidra till att EU:s program för att stödja utvecklingen i Östeuropa främjar utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle (yrkande 17). EU har ett antal program för att främja miljöarbetet och företagsamhet i Östeuropa. TACIS m.fl. projekt inom dessa program måste analyseras utifrån en helhetssyn på miljön. Sverige bör engagera sig mer i utformningen av programmet utifrån att de skall bidra till en långsiktig ekologisk utveckling såväl i Öst- som i Västeuropa.

Utskottets överväganden

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion U14 (fp) om behovet av en förstärkt subsidiaritetsprincip (yrkande 4). Alla beslut inom unionen bör fattas där de hör hemma och alla åtgärder bör prövas utifrån subsidiaritetsprincipen. En väl avvägd tillämpning av subsidiaritetsprincipen leder till ett effektivare unionssamarbete genom att beslut fattas på den nivå där de hör hemma. Vissa problem behöver hanteras av unionen medan andra bäst behandlas på nationell nivå. Således bör alla åtgärder prövas utifrån subsidiaritetsprincipen. Utskottet instämmer i att det noggrant bör prövas vilka frågor som med fördel kan föras till gemensam eller nationell nivå. Motionen avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Miljörådet har den 3 mars 1997 beslutat en gemensam ståndpunkt över ett kommissionsförslag KOM (95) 573 och KOM (97) 28 om ett åtgärdsprogram för att främja icke-statliga organisationer som är aktiva främst inom miljöområdet. Kommissionsförslaget föreslås utgöra en rättslig grund för att bidrag skall kunna utgå från EU:s budget till sådana organisationer. Förslaget syftar till att främja organisationernas praktiska arbete för att värna miljön och höja medvetandenivån hos allmänheten när det gäller behovet av miljöskydd. Ett fyraårigt program inrättas med början år 1998 och beslutsförslaget innehåller regler om urvalsprocess och ansökningsförfarande, hur öppenhet-

en skall säkerställas samt vad som skall gälla för kontroll och uppföljning av hur bidragen använts.

Utskottet vill i övrigt, i anslutning till motion U515 (kd) yrkande 32, framhålla att de svenska ledamöterna i Europaparlamentet i sin politiska verksamhet givetvis är oberoende i förhållande till riksdag och regering i Sverige. Riksdagen bör således inte göra något uttalande av det slag som motionärerna anger, och utskottet avstyrker motionen i denna del.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion U515 (kd) yrkande 36 att EU:s energipolitik bör främja energieffektivisering och förnybara energislag samt skydda naturresurser. Gemensamma bestämmelser för energiområdet saknas emellertid inom EU, även om ansträngningar pågår för att åstadkomma en inre marknad för el med stöd av det s.k. elmarknadsdirektivet. Rådet antog under föregående år också ett fortsatt program för effektiv energianvändning (SAVE II), 96/737/EG (skr. s. 117). Kommissionen presenterade i slutet av året ett utredningsförslag, en s.k. grönbok, om en strategi för förnybar energi. Utskottet föreslår att motionen med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna U14 (fp) yrkande 5 och Jo794 (v) yrkande 17 om behovet av reformer för att möjliggöra östutvidgningen och att det är angeläget att stödja utvecklingen i Östeuropa samt att främja utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle. Utskottet delar regeringens bedömning att EU:s utvidgning bör prioriteras högt av flera skäl. Såsom framgår av skrivelsen har åtgärder vidtagits under året för att belysa frågor som rör konsekvenserna för miljön av EU:s kommande utvidgning.

Regeringen har genom beslut den 23 januari 1997 tillkallat en särskild utredare för att analysera miljökonsekvenserna av EU:s utvidgning för Sverige, för unionen som helhet och för kandidatländerna. I utredningsdirektiven (dir. 1997:16) anförs att relevanta internationella och svenska studier bör tillvaratas. Utredningen skall redovisa utvidgningens effekter på miljösituationen i Sverige och i Östersjöregionen, särskilt i kandidatländerna, så långt som möjligt i kvantifierbara termer på basis av tillgängliga data.

Utskottet förutsätter att Sverige också fortsättningsvis deltar aktivt i arbetet inom EU för att främja miljöarbetet i Östeuropa. Motion U14 (fp) yrkande 5 avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda. Även motion Jo794 (v) yrkande 17 avstyrks med det anförda.

Djurhälsa och djurmiljö

Skrivelsen

I skrivelse redovisas EU-samarbetet på ett flertal områden, bl.a. hormoner, foder och fodertillsatser, tilläggsgarantier för djursjukdomar, lägsta djurskyddskrav för kalvar och BSE – den s.k. galna ko-sjukan.

Under rådsmötet i december 1996 antogs ett förslag om ändring av direktiv 61/929/EEG om fastställande av lägsta djurskyddskrav för kalvar. Ändringarna innebar bl.a. krav på större kalvboxar och att kalvar äldre än åtta veckor skall hållas i grupp i stället för att vistas i ensambox under hela uppfödningsperioden.

Sverige har verkat för att få fram en rapport om djurskyddskrav för höns. Under senhösten publicerade kommissionen en rapport från vetenskapliga veterinärmedicinska kommittén om välfärd hos värphöns. Sverige kommer fortsättningsvis att driva frågan aktivt.

Motioner

I motion U10 (mp) anförs att ett förslag om strategi för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen skall redovisas i kommande skrivelser (yrkande 1). Den svenska strategin för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen har diskuterats vid ett flertal tillfällen och riksdagen har varit enig om att dessa frågor har hög prioritet. Det är därför förvånande att detta område inte redovisas i skrivelsen. Även i motion U13 (s) yrkas att regeringen skall återkomma med förslag om strategi för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen (yrkande 1).

I motion U10 (mp) anförs vidare att Sverige skall vara pådrivande inom EU för att EU:s uttalade målsättning om att djurförsöken skall minska med 50 % också omsätts i praktiken (yrkande 2). I femte miljöprogrammet slås fast att djurförsöken skall minska med 50 % före år 2000. Regeringen bör ta fram en handlingsplan för hur man skall agera för att EU:s uttalade målsättning uppfylls, såväl nationellt som inom unionen. Även i motion U13 (s) anförs att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen för att EU:s uttalade målsättning om att djurförsöken skall minska med 50 % också omsätts i praktiken (yrkande 2).

I motion U10 (mp) yrkas att Sverige skall vara pådrivande inom EU för att EU:s beslut om att förbjuda kosmetikatester på djur och försäljning av djurtestad kosmetika införs den 1 juni 2000 (yrkande 3). Jordbruksutskottet anförde i betänkande 1995/96:JoU18 att i juni 1993 beslutade EU att införa ett förbud mot kosmetikatester på djur från år 1998, och enligt utskottets bedömning ankommer det på regeringen att följa utvecklingen. I skrivelsen nämns inte något om Sveriges agerande i denna fråga. Den 20 mars beslutades att skjuta upp införandet av direktivet. Regeringen bör intensifiera arbetet för att förbudet införs år 2000.

Även i motion U13 (s) yrkas att Sverige skall vara pådrivande inom Europeiska unionen för att EU:s beslut om att förbjuda kosmetikatester på djur och försäljning av djurtestad kosmetika införs den 1 juni 2000 (yrkande 3).

I motion U 515 (kd) yrkas tillkännagivande om att djurskyddskraven inom EU kraftigt måste förbättras (yrkande 38). Sverige skall vara pådrivande för ökade djurskyddskrav. Sunda stallmiljöer och en värdig behandling av djur i samband med transport och slakt borde enligt motionärerna vara en självklarhet.

Utskottets överväganden

Utskottet behandlade i januari 1996 frågor rörande djurskyddsarbetet inom EU (1995/96:JoU14). Utskottet konstaterade sammanfattningsvis (a. bet. s. 13) att många av de regler som finns inom EU inte tillgodoser de djurskyddskrav som vi i Sverige anser berättigade. Sverige har som EU-medlem

både möjlighet och skyldighet att agera för att förbättra djurskyddet inom gemenskapen. Både vissa av EU:s medlemsländer med intresse för djurskyddsfrågor och djurskyddsorganisationer i olika länder har stora förväntningar på Sverige i detta avseende. Utskottet förutsatte därför att regeringen och dess representanter på olika nivåer i EU-arbetet agerar fortsatt offensivt när det gäller djurskyddsfrågorna.

Utskottet utgår från att regeringen också fortsättningsvis agerar för att stärka djurskyddet i Europa. I den nu behandlade regeringsskrivelsen anför också att Sverige i regeringskonferensen har drivit frågan om ett förstärkt djurskydd (skr. 1996/97:80 s. 128). Utskottet förutsätter att djurskyddsfrågorna ägnas stor uppmärksamhet i regeringskonferensen men är inte berett att tillstyrka motionskraven på en särskild redovisning i dessa frågor. Motionerna U10 (mp) yrkande 1, U13 (s) yrkande 1 och U515 (kd) yrkande 38 avstyrks.

Regeringen har genom beslut den 6 mars 1997 (dir. 1997:43) tillkallat en särskild utredare med uppgift att göra en inventering och en bedömning av försöksdjursanvändningen i landet och utvärdera det stöd som lämnas till forskning om alternativ till djurförsök. I uppdraget ingår att lämna förslag till hur försöksdjursanvändningen skall kunna begränsas.

I direktiven anför att kommissionen kommer att arrangera ett möte i mitten av april 1997 där målet i EU:s femte miljöhandlingsprogram att reducera försöksdjursanvändningen med 50 % till år 2000 kommer att diskuteras. Mötet är föranlett av bl.a. den osäkerhet som finns bland medlemsländerna om hur målet kan förverkligas. Det anför att diskussioner om hur försöksdjursanvändningen skall minskas sannolikt kommer att fortsätta både i Sverige och i andra medlemsländer inom EU. Utskottet anser det lämpligt att avvakta resultatet av utredningen och föreslår att motionerna U10 (mp) yrkande 2 och U13 (s) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Sverige har ställt sig bakom kosmetikadirektivet 93/35/EEG och ett förbud att efter den 1 januari 1998 marknadsföra kosmetiska produkter om de innehåller beståndsdelar eller kombinationer av beståndsdelar som testats på djur. Endast om utvecklingen av alternativa metoder inte har kommit så långt att andra metoder står till buds skall fristen för test på levande djur förlängas. I direktivet anges att kommissionen årligen skall lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om de framsteg som har gjorts i utvecklingen av alternativa metoder som kan ersätta sådana som förutsätter djurförsök.

Socialministern anförde i ett frågesvar den 20 november 1996 att den vetenskapliga kommittén inom EU som har till uppgift att följa och värdera frågan har kommit fram till att mot bakgrund av de framsteg som hittills gjorts verkar det i allmänhet vara möjligt att bedöma säkerheten hos kosmetiska slutprodukter med hjälp av metoder som inte inbegriper djurförsök. Vad gäller test på beståndsdelar finns ännu ingen alternativ metod som erbjuder konsumenten en lika hög skyddsnivå som djurförsök gör. Socialministern anförde att det därför för närvarande inte är möjligt att fastställa tidsfrister för att förbjuda djurförsök på dessa områden.

Utskottet har inhämtat att kommittén för teknisk anpassning av direktivet vid sammanträde den 20 mars 1997 beslutat skjuta upp det datum efter vilket det skall vara förbjudet att i djurförsök utprova beståndsdelar och samman-

sättning av beståndsdelar som ingår i kosmetiska produkter till den 1 juni 2000. Beslutet fattades med hänvisning till att framsteg har gjorts inom forskningen vad gäller alternativa försöksmetoder, men ingen alternativ försöksmetod har hittills kunnat bekräftas vetenskapligt, och det är inte troligt att det vetenskapliga läget kommer att ha ändrats före den 1 januari 1998. Sverige avstod från att rösta när kommissionens förslag röstades igenom. Socialministern anförde senast den 13 mars 1997 (prot. 1996/97:78) att vår inställning är fortfarande att ett förbud skall komma till stånd. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna U10 (mp) yrkande 3 och U13 (s) yrkande 3 såsom huvudsakligen tillgodosedda lämnas utan någon riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 22 april 1997

På jordbruksutskottets vägnar

Lennart Daléus

I beslutet har deltagit: Lennart Daléus (c), Sinikka Bohlin (s), Inge Carlsson (s), Göte Jonsson (m), Leif Marklund (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Eva Eriksson (fp), Ann-Kristine Johansson (s), Maggi Mikaelsson (v), Åsa Stenberg (s), Eva Björne (m), Gudrun Lindvall (mp), Lennart Brunander (c), Michael Hagberg (s), Berndt Sköldestig (s) och Ola Sundell (m).

Avvikande meningar

1. Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen

Gudrun Lindvall (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "huvudsakligen tillgodosedd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser — — — = utskottet — — — pågående regeringsförhandlingarna.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion U12 (mp) yrkande 4 att Sverige bör verka för att miljöfrågorna i EU får en större tyngd och avgörande betydelse inom EU:s alla politikområden. De grundläggande målen för unionens verksamhet är solidaritet, fred, säkerhet samt sociala och ekonomiska framsteg. Sverige bör arbeta för att miljön läggs till som ett femte grundläggande mål. Sverige bör också verka för att en miljöpolicy tas fram i EU:s utvecklingssamarbete. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande av denna innebörd.

Det anförda tillgodoser enligt utskottets bedömning syftet med motionerna U14 (fp) yrkande 1 och Jo759 (fp) yrkande 7. Motionerna avstyrks.

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Enligt Romfördraget definieras djur som varor eller jordbruksprodukter och inte som levande, kännande varelser. Flera länder vid sidan av Sverige har under regeringskonferensen väckt frågan om att Romfördraget bör ändras så att djurskydd inkorporeras. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion U510 att det är angeläget att införliva krav på djurskydd och djurhälsa i EU:s grundfördrag under regeringskonferensen. Regeringen bör aktivt verka för att införliva "Animal welfare" i EU:s fördrag under regeringskonferensen. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande med denna innebörd.

2. Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen

Maggi Mikaelsson (v) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen som börjar med "Även motion" och slutar med "s.k. miljögarantin" bort ha följande lydelse:

Med tillstyrkande av motion Jo794 (v) yrkande 7 anser utskottet att bevisföringen skall vara omvänd om ett land anmäler hårdare miljökrav till kommissionen, dvs. att kommissionen då måste invända mot de hårdare kraven. Kommissionen bör ha tre månader på sig att invända mot de hårdare kraven och måste i så fall gå till domstolen för att försöka hindra dem. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande av denna innebörd.

3. Övriga miljö- och jordbruksfrågor

Maggi Mikaelsson (v) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Övriga miljö- och jordbruksfrågor som börjar med "Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motion U14 (fp) yrkande 5 om behovet av reformer för att möjliggöra östutvidgningen. Utskottet delar — — — = utskottet — — — miljöarbetet i Östeuropa. Motion U14 (fp) yrkande 5 avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Utskottet delar också den uppfattning som framförs i motion Jo794 (v) yrkande 17 att Sverige bör bidra till att EU:s program för att stödja utvecklingen i Östeuropa främjar utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle. EU:s program för att främja miljöarbete och företagsamhet i Östeuropa måste analyseras utifrån en helhetssyn på miljön. I dag är det andra hänsyn som i alltför hög grad styr investeringsbeslut m.m. Sverige bör mot denna bakgrund engagera sig mer i utformningen av dessa program och verka för att programmen skall bidra till en långsiktig ekologisk utveckling. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande av denna innebörd.

Maggi Mikaelsson (v) och Gudrun Lindvall (mp) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Djurhälsa och djurmiljö som börjar med ”Utskottet utgår” och slutar med ”yrkande 38 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet utgår – – – = utskottet – – – i Europa. I likhet med vad som anförs i motion U10 (mp) yrkande 1 bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen. Den svenska strategin för arbetet med djurskyddsfrågor inom unionen har diskuterats vid ett flertal tillfällen, och riksdagen har varit enig om att dessa frågor har hög prioritet. Dessa frågor bör enligt utskottets uppfattning redovisas i kommande skrivelser. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande av denna innebörd med anledning av motionerna U10 (mp) yrkande 1 och U13 (s) yrkande 1. Motion U515 (kd) yrkande 38 avstyrks.

5. Djurhälsa och djurmiljö

Gudrun Lindvall (mp) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Djurhälsa och djurmiljö som börjar med ”I direktiven” och slutar med ”vidare åtgärd” bort ha följande lydelse:

I direktiven – – – = utskottet – – – inom EU. I kommissionens femte miljöhandlingsprogram slås fast att djurförsöken skall minska med 50 % före år 2000. Beslutet innebär att kommissionen och medlemsstaterna har ansvar för att målsättningen uppfylls. Samtliga riksdagspartier har uttalat sitt stöd för EU:s uppsatta mål. Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion U10 yrkande 2 att regeringen bör utarbeta en handlingsplan för hur man skall agera för att EU:s uttalade målsättning uppfylls, såväl nationellt som inom unionen. Handlingsplanen bör t.ex. belysa det faktum att det i dag inte finns något EU-organ som specifikt har i uppgift att verka för att djurförsöken inom EU skall minska. Utrikesutskottet bör föreslå ett tillkännagivande med angiven innebörd med anledning av motionerna U10 (mp) yrkande 2 och U13 (s) yrkande 2.

Särskilda yttranden

1. Miljö- och djurskyddsfrågor i regeringskonferensen

Eva Eriksson (fp) anför:

I motion Jo759 yrkas att regeringen skall arbeta för att EU genom majoritetsbeslut kan införa en gemensam lägsta koldioxidavgift för medlemsländerna. I utskottets kommentar till bl.a. detta yrkande framhålls att det skall vara en prioriterad uppgift för regeringen att genom EU verka för att utveckla den gemensamma lagstiftningen i fråga om skärpta minimiregler och miljöavgifter.

Utskottsmajoriteten tar ingen tydlig ställning till om man anser att Sverige inom EU skall verka för att beslut om miljöskatter skall kunna fattas med majoritet eller om enhällighet skall krävas.

Folkpartiet anser att det måste bli möjligt att fatta beslut om miljöavgifter genom majoritetsbeslut i stället för dagens beslut som måste vara enhälliga. Vi avser att återkomma i frågan.

2. Djurhälsa och djurmiljö

Gudrun Lindvall (mp) anför:

I juni 1993 beslutade EU att införa ett förbud mot kosmetikatester på djur från och med år 1998. Det beslutet har nu skjutits på framtiden och skall i stället införas år 2000.

Det finns risk att detta beslut hela tiden skjuts på framtiden. Därför är det viktigt att Sverige agerar aktivt och drivande såväl i de arbetsgrupper som hanterar frågan som i ministerrådet. Sverige bör också lyfta fram att kosmetikatester på djur inte enbart är en djurskyddsfråga utan även en etisk fråga. Sverige bör ifrågasätta om det är etiskt försvarbart att utföra plågsamma tester på djur, ögonirritationstest till exempel, för att ta fram substanser till smink.

Miljöpartiet de gröna avser att återkomma i frågan.

Gotab, Stockholm 1997